

MISCELLANEA

NICOLAE D. COCEA – FIGURĂ PROEMINENTĂ A ZIARISTICII ȘI CULTURII ROMÂNEȘTI

Lucia Țarălungă

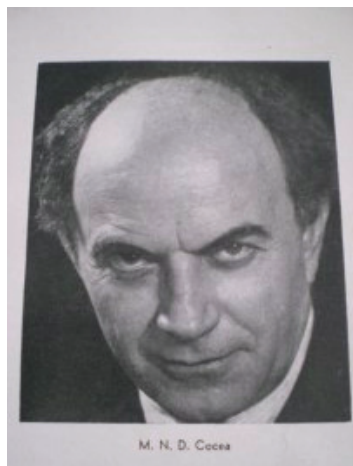

Fig.1 – Nicolae D. Cocea

Nicolae D. Cocea s-a născut la 29 noiembrie 1880, ca fiu al locotenentului Dimitrie Cocea și al Cleopatrei Nicorescu descendentă a unei familii de moșieri, cunoscuți politicieni guvernamentali. Lui îi urmează trei surori: Maricica, Florica și Alice.

După absolvirea școlii primare din Bârlad părăsește orașul împreună cu familia, deoarece tatăl în calitate de ofițer era obligat să schimbe des garnizoana. Din această cauză, urmează liceul în localități diferite: „*Am crescut și evoluat, încă din copilărie, în cele mai variate medii cu puțință. Tatăl meu fiind militar în corpul vânătorilor de munte, era obligat să-și schimbe anual garnizoana, astfel că, peregrinând din oraș în oraș, mi-am făcut cele șapte clase secundare în opt licee deosebite. Nu m-am putut lega, prin urmare, nici de oameni, prin camaraderiile acelea care izvorăsc din obișnuință și din contacte prelungite.*”¹

Fiind lipsit de statornicia unor prietenii în anii copilăriei, se îndreaptă de timpuriu spre lumea cărților sub directa îndrumare a mamei lui, o femeie de o rară finețe și o adâncă sensibilitate. „*Mama era o intelectuală cu o cultură vastă și cea mai mare parte din timp și-o petrecea printre cărți*”- se confesează scriitorul, adăugând „*Am crescut și evoluat încă din copilărie, în cele mai variate medii cu puțință. Tatăl meu fiind militar în corpul vânătorilor de munte, era obligat să-și schimbe anual garnizoana, astfel ca peregrinând din oraș în oraș, mi-am făcut cele șapte clase secundare în opt licee deosebite. Nu m-am putut lega, prin urmare, nici de oameni prin camaraderiile acelea care izvorăsc din obișnuința și din contacte prelungite*”².

Învață de mic limba franceză descoperind astfel de timpuriu operele marilor clasici ai literaturii universale. Când familia se mută în București, este înscris la Liceul „Sf. Sava” din București, unde a avut colegi de liceu, cu care va lega prietenii. Amintim

1 *Pagini din viața mea*, în „Contemporanul” nr.122, 4 februarie 1949, *apud.* Doina Babeu „Tabel cronologic” în N.D.Cocea *Vinul de viață lungă, Nuvele și schițe*, Timișoara, Ed.Facla, 1989,p.5

2 Virgiliu Ene, Prefață la vol. N.D.Cocea *Scrieri, vol.I*, București, Ed.ptr.Literatură, 1969,p.VIII

aici pe Tudor Arghezi, Vasile Demetrius și Gala Galaction (Grigore Pișculescu). Cei patru prieteni, merg și îl ascultă pe C.Gherea la clubul lui Sotir, dar poposesc și în salonul lui Al. Macedonski „*primitor pentru toți candidații la gloria literară...*”³

Discuții literare interminabile au loc în locuința lui Gala Galaction de lângă Biserica Sfinții Voievozi, la care luau parte pe lângă cei patru prieteni și alte tinere talente ale vremii. Tânăr, inteligent și talentat „... *neastâmpăratul, îndrăznețul, ingeniosul, viitorul gazetar politic, luptătorul atâtor cauze generoase, polemistul și romancierul N.D.Cocea*”⁴, își formează din această perioadă primele convingeri în posibilitățile sale creatoare.

În anul 1899 este trimis la Paris unde studiază Dreptul, susținut material de unchiul său Necuai Nicorescu, care vroia să își vadă nepotul urmându-i în meserie. Totuși, spre marea dezamăgire a familiei, licența în Drept nu și-o ia la Paris, ci o susține în București cu lucrarea „*Asupra fundamentului pedepsei*”. Este numit judecător de pace la Panciu, apoi la Fierbinți, plasa Moiștea jud. Ilfov, iar în 1906 să fie mutat la ocolul Brăila în funcția de ajutor de ocol. Din cauza unor articole din ziarul „*Adevărul*” („*Justiție și Dreptate*, 16 mai 1906, ș.a.) „*cam ireverențioase la adresa ministrului de justiție*”, cum se exprimă malițios autorul, este destituit din magistratură.

Ca urmare a convingerilor sale politice de stânga, se înregistrează în partidul socialist încă din 1906, participând la congresele socialiste din Europa. Este ales membru al Comitetului Uniunii Socialiste și candidează din partea Partidului Democrat Social din România la alegerile din 1911. În acea perioadă, N.D.Cocea se află, în imediata vecinătate a lui I. C. Frimu, secretarul partidului „*amănunt ce denotă nu doar un activ rol ideologic și organizatoric, ci și totala sa adeziune la conceptul de artă cu tendință vehiculat deja de socialiști și merit să slujească, în viziunea lui Cocea, <marelui ideal de emancipare și de cultură al socialismului>, când din <negarea tradiției> s-a făcut, după o teză leninistă, <premiza saltului calitativ în cultură>. N.D. Cocea, care se autodeclarase <bolșevic> în plin Parlament al României, era legat de Arghezi printr-o „amicizie legendară”*”, își amintește un prieten comun, G. Galaction.⁵

Cocea îmbină munca politică cu preocupări literare și culturale mai largi. Scrie articole cu caracter literar artistic în revista „*Pagini libere*”, dar mai ales în „*Viața Românească*”. În anul 1910 apar primele reviste conduse de N.D.Cocea: „*Viața socială*” și „*Facla*”, unde strânge în jurul său o pleiadă de colaboratori eminenți ca : Tudor Arghezi, Gala Galaction, George Topârceanu, Dimitrie Anghel, Vasile Demetrius, Iser.

3 Tudor Vianu, *Studii de literatură română*, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1965, p.472

4 *Ibidem*.

5 Gala Galaction, *Oameni și gânduri din veacul meu*, București, E.S.P.L.A., 1955, p. 17 și 156.

Primul număr al „*Vieții sociale*”, revistă care se bucură de colaborarea lui C.Dobrogeanu-Gherea, propagă ideile socialismului, „*se deschide cu o poezie a lui Tudor Arghezi, reprodusă dintr-un manuscris încredințat lui Cocea,...* Inteligentul N.D.Cocea recunoscuse aici ceea ce îi trebuia, un manifest capabil să zguduie din amorțirea ei sensibilitatea burgheză a vremii. Faptul că numele unui poet aproape necunoscut putuse apărea în josul primelor pagini ale unei reviste, în care urma să se perinde nume de seamă din țară și din străinătate, face onoare pătrunderii și curajului lui Cocea.”⁶

Astfel, N.D.Cocea, îl lansează, în anul 1910, ca poet și scriitor pe vechiul său prieten Tudor Arghezi. Acesta, pe atunci era un „*poet pentru câțiva prieteni*“, cum îl numea Barbu Fundoianu, și nu debutase încă cu poezie în volum. Prin intermediul lui Cocea va publica *Rugă de seară*. La acea dată Arghezi era conceput ca un poet „*pe care nimeni în țară, nici un critic, nici un director de ziare sau de revistă nu voia să-l cunoască și să-l recunoască*“.⁷

Pentru a fi corectă, afirmația: „... ziaristului de stânga se cere însă nuanțată: o anume parte a presei literare, cea de dreapta, nu voia să-l cunoască și să-l recunoască. În schimb, până la debutul său în volum, din 1927, chiar și după aceea, presa de stânga, nu numai că l-a recunoscut ca mare poet pe Arghezi, dar a și încercat din răspuțeri să-i clameze un cult sprijinit pe exagerarea apologetică: Eminescu = Arghezi. O comparație ce nu ținea însă deloc seama de individualități poetice și împotriva căreia, Arghezi, spre cinstea lui, se va ridica polemizând violent. Se știe astăzi mai puțin faptul că cel care a lansat pentru întâia oară comparația Eminescu-Arghezi, încă de la sfârșitul anului 1912, a fost un militant socialist sadea: Nicolae Dimitrie Cocea”⁸ cum a arătat în exegeza sa, Emil Manu.

Totuși, principalul organ publicistic al lui Cocea este revista *Facla* care are un rol important în mișcările sociale ale vremii. „*Nu se poate cunoaște dezvoltarea vieții politice în epoca de după răzcoale, fără studierea atentă a Faclei și, în primul rând, a contribuției directorului ei. N.D. Cocea este un intelectual care dispune de o întinsă cultură, cu o gândire politică sistematică, alimentată din izvoarele clasice ale socialismului, un scriitor incisiv, un stilist capabil să găsească mereu trăsătura care ucide. Prin N.D.Cocea, pamfletul politic devine un gen literar*”⁹

Perceput ca și spiritul cel mai combativ, dintre toți ziaristii din epoca celor două războaie mondiale, N.D.Cocea își prezintă crezul lui de ziarist luptător, în aceste rânduri desprinse din articolul-program al *Faclei* din 1910 : „*Împotriva și deasupra*

6 Tudor Vianu, *op. cit.* p.518.

7 Editorialul lui N.D. Cocea în *Facla*, 16 martie 1913.

8 Emil Manu, *Prolegomene argheziene*, E.P.L., București, 1968, p. 194

9 Tudor Vianu, *op. cit.* , p.649.

lor (a intereselor egoiste n.n.), *Facla va agita flacăra unui ideal neînvins, de cultură și de dreptate socială. Ea va chema spre dânsa elementele risipite, răzlețe, deznădăjduite ale democrației române. Ea va încălzi entuziasmul lor pentru marea cauză a unui popor pedepsit pe nedrept să tânjească și să piară prin nepăsarea, blazarea și indolența noastră. Ea va zguduï toate energiile, va trezi toate conștiințele, va arde putregaiurile inutile care înăbușă viața politică, intelectuală și socială a acestei țări. N.D.Cocea, care stăpânește admirabil arta pamfletului, cu un deosebit talent polemic și de portretist, face din *Facla* una din cele mai combative reviste de la noi, care a purtat vaste campanii împotriva dinastiei, a partidelor istorice, justiției, bisericii, etc.*

Devenită mai târziu *Facla* literară, având printre colaboratorii ei și pe Alexandru Sahia, revista abordează și problemele literaturii beletristice.”¹⁰

Tot în paginile *Faclei* debutează, în anul 1923, reputatul critic și istoric literar Șerban Cioculescu cu un articol despre Renan „*Cocea nu l-a publicat, dar gășind că tânărul necunoscut are stofă de critic, i-a încredințat < cronica literară > a revistei. Din capul locului debutantul și-a manifestat independența judecării. El propuse ca rubrica să înceapă cu recenzarea volumului de versuri al lui Ion Pillat, < Pe Argeș în sus >; Cocea, dușmanul Brătienilor, își dădu imediat asentimentul adăugând recomandarea voioasă <, Dă-i în cap, dragul meu, nepotului de șobolani!> . Neinfluențabil, tânărul critic făcu însă cărții o cronică favorabilă, și directorul *Faclei* o înghiți, recunoscând apoi, după ce citi volumul, că spre surprinderea sa, Ion Pillat avea într-adevăr talent”*¹¹

Între 16 oct. 1911 – 30 oct. 1913 N.D. Cocea conduce „*Rampa*” primul cotidian românesc de artă, literatură și teatru la care colaborează în afară de Tudor Arghezi și Gala Galaction și cu Al. Macedonski, Liviu Rebreanu și Emil Isac .

S-a documentat asupra organizațiilor muncitorești în Italia, Anglia, Turcia, Grecia, Rusia (1911). Publică traducerea în limba română a romanului *Thais* de Anatole France în anul 1916. Refugiat la Iași în timpul ocupării Bucureștilui de către germani, pleacă la Petersburg la începutul anului 1917, unde scoate ziarul “*L’Entante*” cu un supliment în limba rusă. Aici, fiind martor ocular al Revoluției din Octombrie îl cunoaște pe Lenin „...și azi și mâine și o mie de ani de aș trăi, cum aș putea să uit că în Petrogradul revoluționar, în miros acru de praf de pușcă și în scăpărări de baionete, în noaptea fatidică a cutremurului social care avea să prăbușească o lume, am văzut urcându-se la tribună și am auzit vorbind pe Lenin” se confesează autorul în *Pagini din viața mea* . Întors în țară în decembrie 1917 este arestat și apoi eliberat.¹²

10 Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române*, vol.II, București, Ed.Minerva, 1972, p.372.

11 Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie*, vol.III, București, Ed.Minerva, p.188.

12 Doina Babeu, *op.cit.* p. 7.

În 1918 scoate ziarul „*Omul Liber*” la Iași, în care tipărește ciclul de articole „*Cum se face revoluția*”, iar în 1920 este deputat în Parlament, ales pe listele Partidului Socialist. Ca deputat a fost un înverșunat antimonarhist. Acest lucru îl va duce în procese, suferind o altă detenție. În anul 1931 îi apare la editura „*Cultura Națională*” romanul „*Vinul de viață lungă*” care constituie adevăratul debut literar al lui N.D.Cocea, iar în 1932, romanul „*Fecior de slugă*”.¹³

Participă la grevele ceferiștilor din 1933, făcând parte din Comitetul pentru apărarea muncitorilor ceferiști greviști. În 1934 apare romanul „*Pentru un petic de negreață*” (devenit la ed. a III-a, *Andrei Vaia*), iar în anul 1935 romanul „*Nae Nae*”. În tot acest timp desfășoară o activitate publicistică intensă. A fost membru al asociației „*Amicii URSS*” (1934), iar din 1936 i se încredințează direcția la „*Era nouă*”, revistă care se vrea „... o publicație de analiză și sinteză științifică, în domeniul economic, filozofic, social și cultural al societății românești, în mijlocul căreia s-au născut și se dezvoltă forțele care duc spre o eră nouă.”¹⁴. (

Tot în anul 1936 colaborează alături de Alexandru Sahia, Geo Bogza, Demostene Botez, Alexandru Philippide, Mihail Sorbul la „*Cuvântul liber*”. După suprimarea de către cenzură a revistei „*Era nouă*”, N.D. Cocea începe colaborarea la „*Reporter*”, hebdomadar social-cultural de stânga, care își începuse apariția în anul 1933. Din noiembrie 1937 revista devine o publicație politică, socială și literară a Partidului Comunist Român, iar din 7 noiembrie 1937 N.D. Cocea va fi numit la conducerea acestei publicații, legând în mod simbolic orientarea ei, de revoluția socialistă rusă izbucnită sub privirile sale înflăcărâte în anul 1917. Chiar de la preluarea conducerii, Cocea, în editorialul revistei declară război cenzurii și promite cititorilor că va strecura „*severe așchii de adevăr, scăpărări vii de lumină...*”¹⁵ și cum pericolul dictaturii fasciste apărea la orizont, temerarul ziarist afirma în privința regimurilor de teroare „*Nimic nu e mai efemer pe lume ca durata tiraniilor. Nici rugurile, nici temnițele, nici surghiunul nu le-au putut asigura trăinicia. Toate s-au dus cu vremea*”¹⁶. Lupta împotriva pericolului fascist a adunat în jurul revistei *Reporter* scriitori și intelectuali de toate nuanțele: Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Lucia Demetrius, dr.C.I.Parhon, Mihail Sebastian, Cicerone Teodorescu, Tudor Mușatescu, Zaharia Stancu, ș.a.¹⁷

În anii tulburi ai dictaturii regale și apoi sub regimul antonescian, N.D.Cocea renunță la publicistică și se retrage la Sighișoara unde avea o mică proprietate. Aici începe redactarea unor romane, nici unul terminat (*Hilarie Sfântul*, *Vin barbarii*) și

13 *Ibidem*.

14 *Era nouă*, 1 februarie 1936.

15 Virgiliu Ene — *op. cit.*, p.L

16 Ion Rotar— O istorie a literaturii române, vol.II, București, Ed.Minerva, 1972, p.374

17 *Ibidem*

scrie un *Jurnal*, care începe din data de 1 sept. 1939 și îl continuă până în anul 1943. Nepublicat în timpul vieții autorului, Jurnalul va apărea postum, în 1970 la Editura Politică.¹⁸

După 1944 N.D. Cocea își reia munca de gazetar fondează ziarul “*Victoria*” în data de 20 octombrie 1944 în paginile cărui semnează scriitori din toate generațiile: Mihail Sadoveanu, Perpessicius, Alexandru Philipide, Gala Galaction, Mihai Beniuc, Geo Bogza, George Ivașcu, Cicerone Teodorescu, Eugen Jebeleanu . Tot în anul 1944 este pusă în scenă la „Teatrul Nostru”(Teatrul Municipal), cu sprijinul fiicei sale actrița Dina Cocea, piesa de teatru *Canalia*. Este numit apoi director general al teatrelor, dovedindu-se preocupat de alcătuirea unei trupe permanente care să prezinte spectacole în turnee.¹⁹

La 30 august 1945 este ales în prezidiul de onoare al Congresului pentru constituirea Uniunii Sindicatelor de Artiști, Scriitori și Ziaști, alături de Mihail Sadoveanu, George Enescu, Gala Galaction, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, Victor Eftimiu. Rămâne fidel preocupărilor artistice și traduce din limba franceză, *Grădina lui Epicur* de Anatole France.

Moartea îl surprinde la 1 februarie 1949. În ultimii ani lucra la un roman autobiografic „*Când mugurul dă în floare*” în care intenționa să evoce într-o amplă frescă societatea românească interbelică. „*Am trăit intens*” spunea, cu puțin înainte de moarte N.D.Cocea, care ar fi dorit ca ziua sfârșitului să fie „*cât mai departe cu puțință fiindcă nu-i un păcat să iubești viața*” □ .

În ceea ce privește arta dramatică, fascinația familiei Cocea pentru lumea teatrului atât pe scenă, cât și în viața de zi cu zi este, poate, unică în istoria teatrului românesc.

Cei trei copii ai generalului Dumitru Cocea, monarhist convins, „*descendent al căpitanului Cocea, din armata lui Mihai Viteazul*”, s-au dovedit a fi toți „*oi negre*”. „*Bolșevicul*” N.D. Cocea mărturisea că în tinerețe și-a dorit enorm de mult să devină actor, iar surorile lui, Florica (căsătorită Bressy) și Alice (căsătorită cu contele Stanislas de la Rochefoucauld , duce de Bisaccia) au devenit cunoscute actrițe la Paris. N.D. Cocea a transmis această pasiune și fiicelor sale, două dintre ele – Tantzi și Dina Cocea – devenind celebre actrițe de teatru și film.

„*Chemarea scenei, care m-a chinuit pe mine și mă chinuiește și acum, a răbufnit și în sângele ei. Florica, Alisa, Dina, Tantzi, toate au simțit chemarea asta. Cum ne-a venit? De unde ne-a venit? Mama se uita la noi ca găina care a clocit ouă de rață. Și generalul, când a aflat că fiică-sa se înscrișese la Conservator, exclama*

18 Doina Babeu, *op. cit.* p. 11.

19 *Ibidem*.

exasperat: Fata colonelului Cocea să joace pe funie!”, scria pamfletarul în jurnalul său.²⁰

Nicolae D. Cocea (1880-1949), Nicu sau Niculici, Papi cum îl alintau în intimitate, a fost „*un temut gazetar, socialist, magistrat, avocat, director de ziare, pușcăriaș, scriitor, deputat, director general al teatrelor*”. Căsătorit de trei ori, a avut patru copii: Tantzi, Dina, Ioana Maria și Radu.²¹

„*Viața lui N.D. Cocea a fost aceea a unui boem: apăsarea, dispăsarea, nu spunea nimic, dar era fermecător, irezistibil, unic*”, afirma într-un interviu, spre sfârșitul vieții ei, Dina Cocea. „*Diminețile le trăiam în atmosfera redacțiilor sau în incinta pasionantă a tribunalelor, prânziurile le luam la Capșa sau în vreun local de plictiseală boierească. După amiezele treceau repede între case, recepții, expoziții, iar serile cu tovarășii de la România muncitoare.*”

Prima soție, Florica (mama Dinei Cocea), fiica ziaristului Constantin Mille, inteligentă și malițioasă, a divorțat în 1920, fiind „*prea mândră pentru a-i suporta capriciile de bărbat seducător, dar atrasă până la sfârșitul vieții lui de mintea lui formidabilă, de umorul săucaustic, de boemia imposibil de schimbat, de neiertat, dar fascinant*”, scria Dina Cocea în memoriile sale.²²

A doua căsătorie cu Lila Stănescu a fost de formă, aceasta fiind iubita și ulterior soția lui Ion Gh. Maurer, prieten bun cu N.D.Cocea. „*Cum s-a căsătorit, așa va și divorța*”, ca să se căsătorească cu Gina Manolescu Strunga în 1936, de care se desparte în 1939. În ultimii zece ani de viață a trăit la Sighișoara împreună cu „*Ioana Mosora, fată de țărani săraci*”, care în 1939 avea 17 ani.²³

Fiica cuplului Gina Manolescu Strunga – ND Cocea, Ioana Maria Cocea a devenit o cunoscuta sculptoriță, iar astăzi este mostenitoarea întregii averi lasate în urmă de celebrii săi înaintași : familia Manolescu Strunga și familia Cocea. Ajunsă la vârsta senectuții, Ioana Maria Cocea trăiește la Sighișoara, locul în care s-a retras și N.D. Cocea între 1928 și 1945.

Recunoscut prin cariera sa gazetărească (a colaborat cu aproape 2000 de articole la zeci de periodice românești), lui N.D. Cocea aproape că i se uită cariera de literat, deși a scris romane, piese de teatru, traduceri și a lăsat numeroase lucrări în manuscris.

Totuși oameni interesați în „aducerea aminte” a personalităților culturale românești cum este scriitorul Ion Murgeanu. Autorul reproduce din jurnalele lui Gala Galaction pasajele în care sunt expuse ultimele zile din viața lui N.D.Cocea și încearcă prin unele comentarii recunoașterea artistică a scriitorului. Interesantă este și metamorfoza

20 *Ibidem.*

21 *Ibidem.*

22 *Ibidem.*

23 *Ibidem.*

„*revoluționarului socialist*” N.D.Cocea, fapt pentru care am reprodus aproape integral acest articol de pe Internet unde este vorba despre el: „*Dar dacă gazetarul a fost creditat de literați, precum: Ion Vinea, Șerban Cioculescu, N. Carandino, literatul propriu zis e acreditat numai de un Perpessicius, care situa <Vinul de viață lungă>, în linia unui clasicism sui-generis, în timp ce G. Călinescu îl <spulbera>, pur și simplu, găsind chiar și în cea mai reușită narațiune a lui N. D. Cocea, romanul <Vinul de viață lungă>, deci, <o narațiune scrisă jurnalistic, cu o decență stilistică de om citit. Nimic însă, nici în invenția de idei, nici în cea de cuvinte nu revelă un scriitor și nuvela e doar un ecou modest din Sadoveanu.> Cu o așa <recomandare>, cine îl mai citește azi pe N. D. Cocea?*”²⁴

El revine totuși în atenția noastră, prin *Jurnalul* lui Gala Galaction, cenzurat drastic în primele trei volume din 1973-77, apărute la Editura Minerva, mai detașat redat, în cele cinci volume, de la Editura Albatros, 1996-2003, și iată, surpriza ce se anunță, a celor trei caiete inedite, puse la dispoziție, neobositului cercetător și istoric literar Teodor Vârgolici (berladnic, la origine, mi se pare, și el), de ultima fiică a scriitorului, Elena Galaction, după ce fuseseră dactilografiate de Mara Galaction Țuculescu, și bine adăpostite, în anii când deconspirarea lor, ar fi ivit poate un imens scandal, dacă nu și privarea de libertate a testamentarelor.

Cele trei caiete din *Jurnalul* lui Gala Galaction, ce vor cuprinde volumul 6 tipărit, dau mărturie de anii 1947-1949 și 1951-1952, ani cumpliti, când noua putere de import, comunistă, se instala, într-un tăvălug sinistru, anti-intelectual, anti-cultural, și-n fond, chiar anti-social. Bătrânul Gala Galaction, scriitorul, preotul, deputatul (care mușcase “*momeala lor*”, crezând că se pune, cumva, la adăpost), asistă revoltat, pe cât de neputincios, la “hâda realitate: ” *NEDREPTATE SOCIALĂ, PARTIZANERIE, PRIGOANE CA PE VREMEA CREȘTINISMULUI ILICIT, SAMAVOLNICII, JAFURI, AVERI FABULOASE ADUNATE ÎN CÂTEVA LUNI, ORORI ADMINISTRATIVE ȘI POLIȚIENEȘTI, ÎNSCENĂRI CRIMINALE, PROCESE SCANDALOASE, ȘI CRIME PESTE CRIME...*” Acesta este tabloul înfricoșător al instalării “*noii puteri populare*”, al “*noii democrații populare*”, de câteva bande de “*doctrinari fanatici*”, al “*războiului ideologic*”, care cerea, imperativ, ca “*orice artă, – literatură, muzică, sculptură – trebuie să fie combativă, tendențioasă și democratică. Iubirea, visul, gingășia, nostalgia, Dumnezeu, misticismul sunt crime de lese-democrație!*” “*Auzi, azi, aceste idei ignorantine: Azi, omul și-a luat în mână destinul său, sau Filosofia este perimată, sau Dumnezeu nu are ce căuta în treburile noastre...*”²⁵

24 <http://absentul.blog.com/2011/11/30/clasicii-nostri-moderni-38/>, în 05.10.2012.

25 *Ibidem*.

Începea, din păcate și la noi, o lume fără Dumnezeu, din care aveam să ieșim prin jertfă de sânge, 45 de ani mai târziu... Interesant ni s-a părut, în acest context, destinul fostului “*revoluționar, și fervent socialist N. D. Cocea*”, despre care vechiul și statornicul său prieten, Gala Galaction, face referire în *Jurnalul* său, în două mici și dense reprize, ca să zicem așa; cele ce ne-au și adus aminte, de altfel, de pamfletarul temut, și de scriitorul aproape total ignorat, în prezent. Iată, paginile extraordinare, ce consemnează din sursă sigură, sfântă, putem zice, sfârșitul unui militant activ, de stânga: “**10 ianuarie 1949 (Luni)** – Am văzut ieri pe Cocea, în odaia lui de spital. Iluzia este pe sfârșite. Amicul meu se apropie de supremul deznodământ. Cocea mi-a vorbit ieri, între patru ochi. Mi-a dovedit o superioară stare sufletească. Aștepta pe cineva care să stabilească dispoziții testamentare. Îl preocupa, îndeosebi, Radu, copilul lui de la Sighișoara. Ar vrea să fie înmormântat cu simplitate. A zis exact: <Cu un singur preot și acest preot să fie Galaction>. Dacă această dorință a lui Cocea se transformă în dispoziție testamentară, mă aștept la unele complicații. Vor admite tovarășii aței o înmormântare creștinească pentru N. D. Cocea? (...) pentru mine se ridică o grea problemă de conștiință: mi-este iertat să-i propun, în taină, lui Cocea, o capitulare creștină?/s.n./ Acest prieten, care jumătate de veac a trăit și a cugetat păgânește, poate să fie primit la izvorul mângâierilor evanghelice? Mai încape vorbă! Dar cu o singură condiție. S-o dorească și s-o ceară el singur. Să i-o propun eu și el s-o primească din slăbiciune sau din acomodare – n-ar fi nici o izbândă pentru sufletul meu și nici pentru al lui.” și “**12 ianuarie 1949 (Miercuri)**. Și totuși așa a fost. Dar cred că n-a fost nici slăbiciune, nici acomodare, ci o grea și greu de analizat azeziune. L-am întrebat pe Cocea: <Vrei tu o supremă confruntare cu preotul creștin care sunt?>. A primit cu figură luminoasă. Am stabilit: <Măine, la ora două și jumătate după-amiază> (adică ieri, 11 ianuarie, marți). Am adus Sfintele Taine, am rugat pe Ioana să ne lase singuri și cu sobrietate am îndeplinit zguduitorul meu oficiu. Emoțiunea lui Cocea (cine ar fi putut s-o bănuiască altădată), chipul cum mi-a mulțumit și fericirea cu care s-a îmbrățișat cu Ioana, după primirea Sfintelor Taine – sunt pentru mine, azi, o amintire din lumea minunilor. <Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!> Un suflet fusese smuls din promiscuitatea tuturor efemierităților; și ca tîlharul cel de pe cruce, ateul și păgânul de până mai ieri, a strigat, totuși: <Pomeniște-mă, Doamne, întru împărăția TA!>Amin.”²⁶

Există și un post scriptum al lui Ion Murgeanu: “**nota bene**: târziu, prin anii 78 poate la o <terasă de pierdere> cum ar fi spus îngerul blond Nichita a fost să mă aflu lângă un homme noir nu oarecine un prinț din Sudan care vorbea curent românește

26 Ibidem.

și aflam că este soț sau logodnic fiicei mai mici a lui N.D.Cocea - sculptorița! și ce i-ar fi spus <amoralul” ei tată puțin înainte de a muri: să facă o meserie de artă să nu se angreneze în vârtejul noilor vremi pe care “ei” altfel le văzuseră și visaseră și gândiseră; era, putem zice așa, **testamentul marelui păcătos**, sau numai o filă din el; în mod ciudat, le prince noir m-a vindecat în acea seară spre înnoptare de ultima mea dâră de rasism: nu știu ce avusesem până atunci cu negrii (o prejudecată, desigur, pe care “ginerele” lui N.D.Cocea mi-a luat-o în acea seară și la acea terasă de pierdere cu mâna, cum spune)...**IM**”²⁷

Prin dispariția lui N.D.Cocea, ziaristica noastră pierdea pe cel ce a pus bazele publicisticii românești moderne, iar literatura română un prozator și pe unul dintre cititorii pamfletului literar. Intensitatea trăirii, a participării la viață, la luptă, este o caracteristică esențială a omului N.D. Cocea, a operei sale. A fost, așa cum l-a caracterizat Tudor Arghezi „*generos și fierbinte, s-a dăruit și prietenilor și tuturor, întreg*”.²⁸

Ca o recunoaștere a meritelor sale, au fost numite după N.D.Cocea, străzi în orașele București, Sighișoara, Brașov, Oradea, Sibiu și Timișoara. Casa unde a locuit în Sighișoara a fost amenajată ca și casa Cocea. Tot în Sighișoara, Cenaclul literar, înființat în anul 1979 a luat numele lui N.D. Cocea.

NICOLAE D. COCEA- PROMINENT JOURNALIST OF ROMANIAN CULTURE

(Abstract)

The journalist and writer N.D.Cocea was a prominent figure in the Romanian culture between the two world wars. He lived in Sighisoara between 1928-1945 and loved this city so much that he's bought a house here, and after his death, his daughter Ioana Maria sculptor, spent most of her life here. His residence in Sighișoara on School Street. 10 has been preserved and is known as **home Cocea** and contains many objects that belonged to him. His adoptive city Sighișoara also honored him so that a street was named by his name. The same city is home to the N. D. Cocea Literary Club, established 1979.

Cuvinte cheie: N. D. Cocea, Sighișoara, perioada interbelică, literatură, socialism.

Keywords: ND Cocea, Sighisoara, interwar period, literature, socialism.

²⁷ *Ibidem.*

²⁸ Doina Babeu, *op. cit.* p. 12